

„ОТ РИСК КЪМ СИГУРНОСТ: Реформа на системата за оценка на риска от рецидив“

ИЗПЪЛНИТЕЛ: Комисия по помилването към Президента на Република България

ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ: 12 месеца: ноември 2012 г. – ноември 2013 г.

ОСНОВНА ЦЕЛ: Развиване на прозрачна, информирана и ефективна държавна политика срещу рецидивната престъпност в принос към стабилността на европейското пространство на сигурност и правосъдие.

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ:

1. Подобряване на институционалния капацитет за достоверно официално наблюдение и оценка на рисковете на рецидивната престъпност в България
2. Подобряване на сътрудничеството между отговорните институции при упражняване на правомощията им за реакция срещу рецидивната престъпност и управление на рисковете ѝ
3. Повишаване на общественото доверие в държавната политика за превенция и ограничаване на рецидивната престъпност

ЦЕЛЕВИ ГРУПИ:

1. Експертните екипи в българските затвори, които прилагат системата за оценка на риска от рецидив (при изготвяне на характеристични справки за развитието на лишения от свобода след осъждането му)
2. Членовете и експертите към Комисията по помилването (при преценка на основанията осъден да бъде помилван)
3. Съдии (при преценка на предпоставките осъденият да бъде условно предсрочно освободен)

РЕЗЮМЕ:

1. Представяне на проблема

През 2002 г. в българската затворна система е въведена система за оценка на риска от рецидив, заимствана от английската. Десетилетие по-късно тя се критикува от затворническите екипи като недостатъчно приспособена към българските условия, нееднакво прилагана и недостатъчно прецизна.

Оценката на риска е съществена част от характеристичната справка за осъдения, която затворите предоставят на Вицепрезидента и на българския съд и която тези власти ползват при преценка на основанията осъденият съответно да бъде помилван или да бъде условно предсрочно освободен. Тази справка е единственият документ, съдържащ изходяща от държавата официална информация за промяната в поведението и нагласите на лишения от свобода след осъждането му и поради това оказва голямо влияние върху решаващата дейност на Вицепрезидента.

Доверието, което оценката среща в съда, влияе пряко на практиката по прилагане на условното предсрочно освобождаване. Този институт е основен конкурент на помилването. Затова съдебната практика по приложението му се отчита при разглеждане на молби за помилване.

Междувременно липсва точна представа за характера на рецидивната престъпност, факторите, от които тя се влияе, и ефективността на поправителните дейности в затворите, особено при драматичния недостиг на актуални изследвания в областта. Това затруднява изграждането и наблюдението на превантивни, поправителни и ресоциализиращи политики, включително прогнозата за действието на новия наказателен кодекс. Оттук и затрудненията пред Вицепрезидента при оказване на съдействие на законодателната, изпълнителната и съдебната власт за координирано упражняване на правомощията им при провеждане на единната държавна политика за ограничаване на престъпността, както и при разговора с обществото за приоритетите в тази политика. Българското общество трябва да бъде информирано за реалната рецидивна престъпност, тъй като редица превантивни политики изискват неговата ангажираност за потискането на рецидивния риск.

2. Предлагани решения

През 10-годишната практика по прилагане на системата за оценка на риска е натрупан голям практически опит и експертни прозрения за нейното реформиране. Преработването ѝ зависи от съвместно обсъждане на опита и възгледите на затворническите екипи и представители на съдебната власт, подкрепени от актуални изследвания и чуждестранна експертна помощ, специализирана в политиките за редуциране на рецидива.

Проектът ще допринесе този експертен опит да бъде мобилизиран в общи действия за приспособяване на системата за оценка на риска към особеностите на българската обществена, правна и криминална среда и за нейното еднакво и пълноценно компетентно прилагане в българската затворна система.

Ангажирането на експертния потенциал на всички ангажирани институции под егидата на Вицепрезидента ще допринесе за подобряване на сътрудничеството и разбирателството между тях при упражняване на правомощията им за реакция срещу рецидивната престъпност и управление на рисковете ѝ, които са елементи от единната държавна политика по превенция и ограничаване на тази престъпност.

Уеднаквяването на професионалния стандарт за достоверно наблюдение и оценка с участието на всички отговорни власти в рамките на прозрачен, основан върху експертен опит процес ще повиши общественото доверие в тази държавна политика.

Ангажирането на чуждестранна експертна подкрепа ще позволи достиженията на други европейски правни системи да бъдат приобщени към българските политики, както и българският експертен и институционален опит да бъде вграден в общите усилия за изграждане на европейско пространство на сигурност и правосъдие.

ДЕЙНОСТИ:

1. Приспособяване на системата за оценка на риска

- Събиране на препоръки и мнения от затворническите екипи, прилагащи системата, и тяхното аналитично обработване. Интегриране на международна експертна помощ (консултации с чуждестранни тесни специалисти по затворно дело и рецидивна престъпност);
- Внасяне на необходимите промени в системата за оценка на риска с помощта на затворническите екипи;
- Публично обсъждане на преработената система, очертаване на очакваните резултати и планиране на прилагането ѝ, формулиране на показатели за измерване и за оценка на резултатите.

2. Изграждане на капацитет за прилагането на реформираната система за оценка на риска в пенитенциарната система

- Провеждане на семинарни обучения на затворническите екипи по места във връзка с прилагането на адаптираната система
- Заключение обсъждане на първите резултати от прилагането на адаптираната система за оценка на риска от рецидив